

eningen, der var Indbyder til Mødet, havde budt Velkommen, fremlagde

Hr. Einar Storgaard et posthumt Arbejde af Prof. H. P. STEENSBY om de danske Øers geografiske Udvikling i senglacial Tid.

Kladden til dette Arbejde blev fundet blandt STEENSBYS Papirer efter hans Død i 1920, og det fremgik af forskellige Optegnelser og Korrespondancer, at STEENSBY havde tænkt at offentliggøre det i »Geografiska Annaler« i Stockholm. Taleren havde derfor følt det som en kær Pligt mod sin Lærer at besørge dets Udgivelse i nævnte Tidsskrifts VII. Aargang 1925, Häft 1 och 2.

Efter en Indledning, nærmest af historisk Indhold, gaar Forfatteren over til efterhaanden at behandle det nordfynske Bakke-land, den fynske Slette, det øvrige Fyn, Sjælland med Storebælt og Sundet og slutter med en Oversigt over Israndens-Tilbagegang over de danske Øer.

Skønt det fremgaar af Afhandlingen, at denne skulde være ledsaget af et Kort, var et saadant ikke til at finde, og Taleren havde derfor paa Grundlag af Generalstabens Maalebordsblade udarbejdet et lille Oversigtskort, der kun maa betragtes som Orienteringskort til Hjælp ved Læsningen af Afhandlingen. Det er derfor med Vilje dateret 1920.

I den følgende Diskussion deltog D'Herrer VICTOR MADSEN, V. MILTHERS, E. STORGAARD, JOH. REUMERT, K. BIRKET-SMITH, O. KAYSER, AXEL JESSEN, S. A. ANDERSEN og V. NORDMANN.

Hr. Victor Madsen: Det er et brydsomt og stort Arbejde, cand. mag. STORGAARD har udført ved at udgive Professor STEENSBYS Afhandling »Om de danske Øers geografiske Udvikling i senglacial Tid«, og man maa meget anerkende de Følelser, der har ledet ham til at udføre det, og den Pietet mod sin afdøde Lærer og Ven, som han derved har lagt for Dagen.

Det hændte mig for nogle Aar siden, at en af Europas mest ansete Geologer søgte mig. Han havde følt Savnet af, at der ikke eksisterede et Kort over Randmorænerne i Danmark og en Fremstilling af, hvorledes Afsmeltningen af Indlandisen var gaaet for sig i Danmark, og han bad mig forklare sig, hvad jeg mente om den Ting, særlig for de Egenes Vedkommende, som jeg kendte bedst. Derefter vilde han tale med de andre Statsgeologer, — hvad der allerede forelaa trykt, kendte han, — og saa vilde han skrive en saadan Fremstilling. Jeg opfyldte hans Ønske, han sad en Timestid hos mig, og jeg gav ham mit Syn paa Sagen. Derefter var han hos de andre Statsgeologer. Resultatet blev, at han opgav sit Forehavende. Han var nemlig en forstandig Mand.

Nogen Tid efter fik jeg et Brev fra en ung tysk Geolog: der

var saa mange Geologer i Tyskland, og det var saa vanskeligt at finde et Emne for en Doktordisputats der. Han havde lagt Mærke til, at der ikke eksisterede en Fremstilling af Randmorænerne i Danmark. Nu havde han tænkt sig at anvende et Par Maaneder paa at studere dem i Terrænet og saa at skrive en Doktordisputats om dem. Hvad jeg mente om den Sag?

Jeg svarede ham, at det at give en Fremstilling af Isafsmeltningens Forløb i Danmark og de ved denne dannede Randmoræner var en af Hovedopgaverne for Danmarks geologiske Undersøgelses Arbejder, at dens Geologer havde arbejdet paa denne Opgaves Løsning i over tyve Aar; de havde tilvejebragt et stort Materiale dertil, og naar der endnu ikke forelaa en samlet Fremstilling, var Grunden den, at der om visse vigtige Punkter stadig herskede Uenighed, medens andre endnu var mangelfuldt oplyste. Man vilde ikke offentliggøre noget, som nogle af de Sagkyndige straks vilde tage Afstand fra. Den unge tyske Geolog opgav at skrive sin Doktordisputats om de danske Randmoræner. Han vilde aabenbart ikke udsætte sig for den Opposition, som ufejlbarlig vilde komme.

Det er jo imidlertid saa, at ogsaa her i Danmark har mange, der underviser i Geologi og Geografi, følt det samme Savn, og det har ogsaa jeg selv ved mine mange populære Foredrag. Inden det skandinaviske Naturforsker møde i Kristiania 1916 foranledigede jeg derfor, at Geologerne ved Danmarks geologiske Undersøgelse atter optog denne Sag til Diskussion, og Resultatet af denne blev, at der tegnedes et Kort over Hovedstadierne i Isafsmeltningen. Kortet, som var et Kompromis mellem de forskellige Anskuelser, ophængtes i D. G. U.s Lokaler. Rigtig tilfreds med det var imidlertid ingen, og det blev derfor ikke fremlagt paa Naturforsker mødet i det tilsigtede Øjemed, men i et andet. En Dag saa imidlertid Kaptajn DANIEL BRUUN, Udgiveren af »Danmark, Land og Folk. Historisk-topografisk-statistisk Haandbog«, tilfældigvis dette Kort, og han bad mig da indtrængende, om han maatte lade det reproducere i lille Maalestok i sit Værk. Hertil gav jeg omsider mit Samtykke, ud fra den Tanke, at det til en vis Grad vilde afhjælpe det omtalte Savn. Kortet, et Kompromis, som det var, repræsenterede dog den Anskuelse om Isafsmeltningens Hovedstadier, som man nu var kommet til. I den lille Maalestok, kun fyldende en Oktavside, var det jo blot at betragte som en Skitse, der netop kun viste Hovedtrækkene, men ingen Detailler. Det kunde ikke gøre synderlig Skade, men maaske dog nogen Gavn ved at give et Grundlag, man kunde arbejde videre paa. Kortet blev saaledes offentliggjort 1919. Men har man sagt A, bør man jo ogsaa sige B; og da 2. Udgave af »Geologi for Gymnasiet« 1922 skulde trykkes, bad Lektor ALB. STOCKMARR mig indtrængende om,

at det ogsaa maatte blive trykt i denne, og heri indvilligede jeg, omend med Betænkelighed.

Det er ud fra en lignende Tankegang, at STEENSBY har skrevet sin Afhandling; han udtrykker den saaledes: For en geologisk Betragtning er det tiltalende at vente paa Terrænformernes genetiske Forklaring, til den fremgaar af de metodiske Undersøgelser, men en saadan Venten er meget uheldig for Geografen, for hvem Jordoverfladen er det egentlige Studieobjekt, og for hvem Terrænformerne er en af de vigtigste Faktorer i det geografiske Milieu.

STEENSBY begyndte »for flere Aar siden« et mere systematisk Studium af de danske Terrænformer, udelukkende med den Tanke at lære deres faktiske Fordeling over Landet at kende. Det faldt ham ikke ind, at han skulde prøve paa at bidrage til deres genetiske Forklaring; men saa fik han en »Nøgletanke«, der for ham lukkede op for Forstaaelsen af det nordfynske Bakkelands Op-rindelseshistorie, — bare han ikke havde faaet den, — og saa skrev han »Om de danske Øers geografiske Udvikling i sen-glacial Tid«. Afhandlingen fandtes efter hans Død (d. 19. Okt. 1920) i *Kladde*, men det tilhørende *Kort* fandtes ikke. Dette, som bærer Aarstallet 1920, er tegnet af STORGAARD, der 1925 udgav Afhandlingen i *Geografiska Annaler* i Stockholm. Hverken STEENSBY eller STORGAARD har raadført sig med D. G. U.s Geologer eller gjort sig bekendt med det store Materiale af Dagbøger og Originalkort i 1:20000, som findes i D. G. U.s Arkiv. Havde de gjort dette, var Afhandlingen næppe blevet offentliggjort, som den nu foreligger. Og hvorfor blev den ikke trykt i Danmark?

Om STEENSBYS Afhandling kan man sige, hvad TIETGEN en Gang skal have sagt om en Beretning: Der er meget nyt og rigtigt i den; men det rigtige er ikke nyt, og det nye ikke rigtigt. STEENSBYS Nøgletanke var ikke heldig. Han fik den en Dag, da han stod paa en Bakke ved Landevejen Middelfart-Odense Nord for Etterup og rettede Blikket mod Baaring Banke (11 km Ø. f. Middelfart) i Nordvest og derefter lod Øjet følge det Bakkebælte, der fra Skovgaarde Egnen mod Nord fortsættes mod Syd over Paddesø, Etterup, Erholm, og derefter svinger Vest over i Retning af Føns. Dette Syn blev »Indledning« til hans Opfattelse af Forholdene, og det kom for ham til at rumme en vigtig Kærne af Sandhed, selv om han ikke i dens fulde Enkelthed kunde fastholde den Tanke, der i første Øjeblik frembød sig for ham, »at Isbevægelsen paa et vist Tidspunkt standsede langs den ret stejle Østsydøstside af Baaring Bakke, hvorefter Morænedragene aflejreredes kredsformigt om dette Sted, omtrent som Ringene om en Sten, der kastes i Vandet.«

Man ser for sig paa Bakken Amatøren, for hvem pludselig den »rigtige« Forstaaelse aabenbarer sig. Hos ingen Faggeolog eller fysisk Geograf vilde der opstaa en Forestilling om en Gletsjer med konkav Rand. Billedet Ringene om Stenen, der kastes i Vandet, er ganske forvrængende; de ydre Ringe er jo de ældre, de indre de yngre, medens ved STEENSBYS Morænekredse det omvendte er Tilfældet. STEENSBY begaar en meget væsentlig Fejl, som ganske vist mange før ham har begaaet, og mange efter ham vil begaa, nemlig den at forbinde Randmoræner, som intet har at gøre med hinanden, til et samlet Hele. *De sydlige Dele af STEENSBYS Bakkebuer i Vest-Fyn hører ikke sammen med de østlige. De sydlige Dele er dannede af Lillebeltgletsjeren, der opstod under et særligt Fremstød af Indlandsisen, der samtidig stødte frem i Storebelt. At det drejer sig om et særligt Fremstød, fremgaar af Stentællingerne, hvis Koefficienter paa Langeland (ikke publice-rede), paa Fyn i Egnen S. f. Kertinge Nor, paa Hindsholm og paa det sydlige Samsø er 0,5 eller lavere, medens de i det indre af Fyn og paa det nordlige Samsø er 1,3—1,6 (Beskrivelsen til Bl. Nyborg S. 49). Hvis det ikke drejede sig om et særligt Fremstød, men blot om et yngre Tilbagerykningsstadium af Indlandsisen, vilde der ikke være denne store Forskel paa Stentællingskoeffi-cienterne. Endvidere: Vest for Langeland paa Øerne i Lillebelt og i Kystlandene paa Fyn og i Sønderjylland indeholder Lillebelt-gletsjerens Moræner ofte Flager af Eemlagene, hvilke aldrig er fundet i dem af den sidste Istids Moræner, som er ældre end Lillebeltgletsjeren. Mellem Afsætningen af de to Grupperes Mo-ræner maa der følgelig ligge et Tidsinterval, i hvilket der er fore-gaaet saadanne Disloceringer, at Indlandsisen derefter har kunnet faa fat paa Eemlagene, bryde dem itu og føre Flager af dem med sig. Jeg maa hævde som min bestemte Opfattelse, at Lillebelt-gletsjeren og Storebeltgletsjeren repræsenterer et særligt Fremstød af Indlandsisen. At dette er min Opfattelse, var STEENSBY klar over. S. 30 siger han nemlig om det omtalte Kort i DANIEL BRUUNS Danmark: »Egentlig kan man vel sige, at Kortet fremstiller et Fremstød, som Isen paa et vist senere Tidspunkt har gjort mod de danske Øer, hvis nuværende indre Dele forblev ubedækkede af Isen, medens den sendte Tunger op i Lillebelt og Storebelt samt ligeledes op over Øresund med tilstødende Dele af Sæl-land og Skaane«. STEENSBY forkaster denne min Opfattelse, idet han antager, at Lillebeltgletsjeren ikke repræsenterer et særligt Fremstød, men blot et Afsmeltningsstadium, men han godtgør ikke sin Opfattelses Rigtighed paa anden Maade end ved subjek-tivt, uden nærmere Begrundelse, at forbinde de paagældende Rand-moræner. Denne STEENSBYS Opfattelse er saa meget mere besyn-*

derlig, som han alligevel antager, at Storebeltgletsjeren repræsenterer et særligt Isfremstød.

At kritisere STEENSBYS Arbejde i Detaillerne vil tage for meget af den os i Aften tilmaalte Tid. Jeg skal derfor endnu blot fremdrage et andet Forhold, som STEENSBY har set forkert paa, nemlig *Aasene paa Fyn*. Disse anser han for at være Randmoræner, dog uden nærmere at begrunde dette. Jeg maa stadig hævde, saaledes som jeg har gjort det i Beskrivelserne til Kortbladene Bogense og Nyborg, at *de er Aase*, ganske vist Aase med en særlig Bygning, idet de bestaar af Alfa-Lag og Beta-Lag, men deres Alfa-Lag bestaar af glaciofluvialt Grus, afsat i Istunneler eller Isspalter. Adskillige af de fynske Aase følger Mosedrag, Aaer eller Sandflader; saaledes følger f. Eks. Højby Aas Lindved Aa, Aarslev Aase Vindinge Aa og Herringe Aas Salinge Aa. Aasenes Retning angiver, at Isranden under Afsmeltingen i Midt-Fyn og Nord-Fyn har haft Retningen N—S med Tendens til NV—SØ. Hermed stemmer overens, at Tværbakkerne paa Bogense Bladet, særlig Øst for Haarslev—Lykkeborg, har Retningen NNV—SSØ, og er parallele med Storaas øvre Løb og omtrent vinkelrette paa den sydvestlige Del af Grindløse Aas, samt at Fjelsted—Harndrup Randmorænen har Retningen N—S. Paa Grundlag af den Opfattelse, at disse Aase er Randmoræner, antager STEENSBY, at Isranden i Midt-Fyn under Afsmeltingen havde Retningen NØ—SV, hvilket altsaa ikke er rigtigt.

Ud fra sine forkerte, i Virkeligheden ikke begrundede Synspunkter og Antagelser er STEENSBY saaledes desværre kommet til at give et aldeles forkert Billede af Fyns geografiske Udvikling i den senglaciale Tid.

Hr. V. Milthers begyndte med at sige, at der kunde rettes mange og vægtige Indvendinger imod STEENSBYS Afhandling i principiel Henseende, men han vilde indskrænke sig til at fremdrage enkelte Punkter.

Under Henvisning til et Højdekort over Nordvest-Sjælland (jvfr. D. G. U., I. Række Nr. 8) gjorde Taleren Rede for Israndsforholdene her og paaviste, hvor lidt STEENSBYS Linjer har Støtte i de faktiske Forhold, og hvor usandsynlige de i det hele er for denne Egns Vedkommende. STEENSBY antager (p. 62—65), at Isen — samtidig med, at den fra Lammefjord og Fladen Syd derfor ikke kunde trænge op paa Bakkedraget ved Hjembæk eller ud over det 5—50 m høje Morænelandskab mellem Vejrhøj og Hjembæk — dog (Syd om Skamstrup Bakkedraget) strakte sig 80 km længere frem og her afsatte det sydlige Samsø, der naar Højder af indtil 49 m. Usandsynligheden heraf er indlysende. STEENSBY formoder, at det skyldes Erosion, at Landskabet Syd for Vejrhøj nu er saa

lavtliggende. Nogen Erosion efter Isens Bortsmeltning, som skulde have bevirket det, skal man dog have svært ved at paavise. Og hvis Erosionen skulde skyldes Isen selv, saa overskred denne jo netop det Landskab, som den i Følge Afhandlingen ikke formaaede at brede sig ud over paa dette Tidspunkt. Det er utvivlsomt, at Isranden samtidig med Stagnationen ved Randmorænerne i Ods herred ogsaa laa i Omegnen af Nekselø. Derimod kan Umuligheden af, at Isranden samtidig laa langs Randmorænen i Odsherred og naaede frem til Samsø, anses for tilstrækkelig godtgjort.

Paa Side 44 i Afhandlingen tyder STEENSBY den øvre Del af Brende Aas Dal mellem Tommerup og Aarup paa Fyn som en radial Dal, ganske vist af sammensat Karakter, og han lader Dalen overskæres af en Israndslinje Ørsbjerg—Vissenbjerg—Langesø. I Sammenhæng hermed omtales de ejendommelige, terrasselignende Hak i Bakkesiderne, der ved Højder af ca. 85 m og 60–65 m findes i Egnen ved Vissenbjerg og Bred. Skønt STEENSBY altsaa har været opmærksom paa dette to-delte »moat«-Fænomen, som her findes, og som er kendeligt paa forskellige Steder paa Bakkerne Nord for Dalen lige fra Assenbølle ved Vissenbjerg til Tommerup Station, d. v. s. ca. 7 km fra NV til SØ, lader han dog dette Terrassesystem overskæres af en Israndslinje ved Vissenbjerg. Hvorledes Isranden end har ligget i denne Egn, maa STEENSBYS Anbringelse under alle Omstændigheder anses for udelukket. Hans ledende Tanke (»Nøgletanken«) om Koncentriciteten mellem Israndslinjerne i Nordvestfyn er i det mindste paa dette Sted sprængt.

Et andet Konfliktpunkt mellem Terrænet og Hensynet til »Nøgletanken« findes midt imellem Odense og Faaborg. Her lader STEENSBY (p. 56) den smukt fremtrædende Aas ved Landsbyen Salinge (i Beskrivelsen til Kortbladet Nyborg, D. G. U., I. Række Nr. 9, pag. 72, kaldet Broby Aas) indgaa som Led i en Randmorænelinje. Forholdene her synes tværtimod bestemt at vise, at Isranden under Bortsmeltningen fra dette Omraade har staaet tværs paa og ikke langs med denne 13 km lange, svagt bugtede Bakkerække. Denne strækker sig fra Salinge By 9 km imod Vest, ledsaget af Vandløb og alluviale Bassiner, lige til den nordlige af de to udprægede parallel-bakkede Randmorænebuer, der i snævrere Forstand kan benævnes som »de fynske Alper«, og som kan følges fra Nordvest mod Sydøst fra Trunderup Station til Svanninge Bjerge ved Faaborg.

Hr. Olaf Kayser kunde ikke anerkende, at det — som hævdet af Hr. MILTHERS — var indlysende usandsynligt, at Isen paa et vist Tidspunkt ikke formaaede at overskride det lave Land mellem Vejrhøj og Hjembæk, men dog formaaede at trænge frem til og opbygge det høje Samsø; thi det syntes ham tydeligt at fremgaa

af Kortet — der, skønt ikke tegnet af STEENSBY selv, efter alles Mening gør nøjagtig Rede for, hvad der har været STEENSBYS Mening — at STEENSBY har tænkt sig, at Isen paa Samsø er tilført fra Syd og samtidig Isen i Vejrhøj-Området fra Øst, og der er da intet i Vejen for, at disse to Istunger af delvis forskellig Oprindelse kan have haft højest forskellig Mægtighed.

Hr. **Milthers**: Hr. KAYSERS Antagelse er vel ikke umulig, hvis man ikke tager Hensyn til de faktiske Forhold i Naturen, men tager sit Udgangspunkt fra rent teoretiske Betragtninger. Men det maa være de faktiske Forhold paa Stedet og ikke Spekulationer over teoretiske Muligheder, der maa danne Grundlaget for de geologiske Slutninger, naar disse skal være Udtryk for Videnskab.

I Tilslutning til Bemærkninger i det senere Ordskifte angaaende Nødvendigheden af for Geografen at have den genetiske Forklaring af Terrænet som Grundlag for sine videre Studier (jvfr. Afh. pag. 32) ønsker MILTHERS følgende tilføjet:

Hvis Bestemmelsen af Israndslinjerne skal have nogen Værdi som Grundlag for Geografens videre Arbejde, maa det vel være en Forudsætning, at Terrænets Genese og Linjernes Retning og Plads er saa rigtigt opfattede som mulig. Man kan da vanskeligt fremskaffe et daarligere Argument for denne Nødvendighed end ved at postulere principielt forkert bestemte Ledelinjer og naa frem til paaviselig gale Tolkninger af Terrænets Tilblivelse og derefter at ville bruge dem som Grundlag for sin videre geografiske Bygning.

Hr. **V. Nordmann** fremhævede, at der allerede var rejst adskillige vægtige Indvendinger mod det foreliggende Arbejde, men det forekom ham, at STEENSBY selv havde leveret en overmaade væsentlig Indvending. Side 79 nederst skriver han: »Vi har vistnok faaet et Indtryk af, at Israndens Tilbagevigen over de danske Øer udgør et sammenhængende Tidsafsnit, der synes at vise ret jævn Overgang fra det ene Stadium til det næste. En Deling af dette Tidsrum skulde da efter dette ikke synes at være saa heldig. Nu har G. DE GEER allerede forlængst lagt Skellet mellem sin daniglaciale og sin gotiglaciale Epoke tværs over de danske Øer langs den Milthers'ske Israndslinie og derfra videre over Syd-Fyen. Linien langs Odsherred er imidlertid i foreliggende Arbejde nu fortsat paa saadan en Maade, at man kan drage i Tvivl, om den egner sig til at danne et saadant Skel. Paa den anden Side er det unægtelig stadigvæk en af de mest markante Linier i de danske Øers Fysiognomi. Jeg skal imidlertid ikke fordriste mig til at gribe ind i den berømte svenske Geologs ligesaa berømte System.«

Nu er det senere fra dansk Side godtgjort, at DE GEER'S Grænselinie er gal og stridende mod faktiske Forhold; dette er

en Ting for sig, men man kan dog ikke andet end undre sig over, at STEENSBY er saa forblindet af overvældende Ærbødighed for den store Mand, at han ikke engang gør Forsøg paa at undersøge Berettigelsen af DE GEER's dani-gotiglaciale Grænseskel. Thi hvis dette Grænseskel virkelig havde vist sig at være rigtig draget, — ja, saa faldt dermed hele STEENSBY's Værk, og han kunde have sparet sig sine Spekulationer.

Hr. Einar Storgaard udtalte derefter bl. a.: Da jeg ikke er Faggeolog, skal jeg ikke inklade mig i en nærmere Diskussion med Geologerne, men blot komme med et Par almindelige Bemærkninger.

Hr. VICTOR MADSEN spurgte i sit Indlæg: »Hvorfor blev Afhandlingen ikke trykt i Danmark!« Som Svar herpaa skal jeg meddele, at Professor STEENSBY paa Omslagets Forside havde skrevet: »Hele Afhandlingen . . . vil fylde c. 54 Sider i »Geografiska Annaler.« Deri saa jeg et Ønske fra Professor STEENSBY om at faa Afhandlingen publiceret i »Geografiska Annaler«, og jeg henvendte mig derfor til Professor GUNNAR ANDERSSON, som dengang var Redaktør af dette svenske Tidsskrift. Personligt vilde jeg helst have haft den frem i et dansk Tidsskrift, men jeg syntes ikke, jeg kunde være denne Notits overhørig.

Naar jeg ikke har henvendt mig til Geologer med Afhandlingen, var det, fordi der paa samme Omslag stod: »Manuskriptet afsluttet 20/4 1920«. Jeg betragtede derfor Afhandlingen som færdig og mente at faa dette bekræftet, da det viste sig, at ingen af de Geologer, til hvem jeg i 1921 omtalte Afhandlingen, havde Kendskab til, at STEENSBY havde beskæftiget sig med Øernes geologiske Oprindelse. STEENSBY har aabenbart ønsket at faa Afhandlingen frem helt og holdent paa eget Ansvar. At han har betragtet den som færdig, fremgaar bl. a. ogsaa deraf, at han meget omhyggeligt har udregnet, hvor meget den vilde fylde i »Geografiska Annaler«. Jeg tror ikke, at STEENSBY, hvis han havde levet, vilde have henvendt sig til en Geolog med Arbejdet forinden Offentliggørelsen.

Hr. VICTOR MADSEN sagde endvidere, at »hos ingen Faggeolog eller fysisk Geograf vilde der opstaa en Forestilling om en Gletsjer med konkav Rand«. Maa jeg blot hertil bemærke, at der dog nødvendigvis maa fremkomme et konkavt Stykke mellem to Gletsjertunger, ja, blot naar der er een Gletsjertunge, — og det er det, Prof. STEENSBY mener, naar han taler om en Gletsjers konkave Rand.

Hvad angaar Aase og Randmoræner, da har vi vist allesammen været ude for dette paa en Ekskursion at faa et Bakkedrag forklaret som Aas og paa en anden Ekskursion samme Bakkedrag forklaret som Randmoræne. Det er kun glædeligt, at Geologerne

efterhaanden faar Bakkerne saa godt undersøgt, at man med Bestemthed kan sige, om det er Aase eller Randmoræner.

Endelig skal jeg slutte med at sige: Naar Geologerne ikke er mere enige om det i DANIEL BRUUN'S Værk »Danmark« publicerede Kort over Israndens Stillinger i den sidste Istid, synes jeg ikke, man har Lov til at overføre det i en Skolebog ud en at gøre opmærksom paa, at det paa mange Punkter ikke er rigtigt.

Mødet den 31. Oktober 1925.

Fællesmøde for Dansk botanisk Forening og Dansk geol. Forening. Mødet holdtes i Botanisk Laboratorium, hvor Hr. Professor C. V. Prytz indledede en Diskussion om Raabjerg Miles Fremtid.

Mødet den 23. November 1925.

Hr. S. A. Andersen gav en foreløbig Meddelelse om Aase og Terrasser indenfor Susaaens Vandomraade.

Mødet den 7. December 1925.

Hr. V. Nordmann talte om Eem-Lagenes Alder. Paa Grundlag af 10 Boringer, som D. G. U. havde foretaget sidst i Juli og September Maaneder mellem Tønder og Rørkær og hvis Udførelse Foredragsholderen havde ledet, var det nu fuldtud konstateret, at Eem-Lagene i Vestslesvig tilhører sidste Interglacialtid, idet de uforstyrrede hviler paa Moræneler fra den næstsidste Istid, hvis Moræne gaar i Dagen paa Rørkær-Jeysing Bakke. — Resultaterne af Boringerne vil blive publicerede i D. G. U.s Skrifter.

I den efterfølgende Diskussion deltog D'Herrer HINTZE, MILTHERS, VICTOR MADSEN og A. C. JOHANSEN.

Hr. Hintze var glad over, at Spørgsmaalet om Eem-Aflejringer-nes Alder nu synes at være endeligt afgjort, men kunde ikke se, at dette betegnede noget nyt Resultat. Thi allerede de ældre Undersøgelser af Ristinge Klint havde givet dette, og selv ved VICTOR MADSENS og V. NORDMANN'S store Undersøgelser i Tiden 1903—06 (D. G. U. II. Række Nr. 17, 1908) ændredes ikke Forfatter-nes Opfattelse af Alderen, til Trods for, at de gav en hel ny Tydning af Lagerien, der fuldstændig brød med den tidligere Opfattelse heraf, en Omvæltning, som Opponenten tidligere havde talt imod her i Foreningen og aldrig havde kunnet godkende.

Resultatet af de revolterende Undersøgelser burde imidlertid have været, at Eem-Lagene da maatte have været henførte til næstsidste Interglacialtid, og dette Skridt havde MADSEN ogsaa fuldt ud foretaget i 1916 (D. G. U. IV. Række, Bd. 1, Nr. 2). Men naar NORDMANN nu bestemt hævder, at Eem-Lagene stammer